Д.ю.н., професор Медвідь А.Б.

Львівський торговельно-економічний університет, Україна

Мета адміністративного затримання особи як один із критеріїв правомірності його застосування

Гарантування права людини на свободу та особисту недоторканність здійснюється не лише на загальнонаціональному рівні, у статті 29 чинної Конституції України [1], але й на міжнародному рівні, у статті 5 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 р. [2] (надалі - Конвенція). Відповідно до цього, українська держава повинна не лише утримуватися від порушень та непропорційних обмежень права людини на свободу та особисту недоторканність, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості його повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. Зважаючи на це, актуальним є дослідження мети адміністративного затримання особи, як одного із критеріїв його правомірності.

Досліджуючи юридичну природу затримання особи, як адміністративно-процесуального заходу який застосовується без рішення суду, слід зазначити що у вітчизняному законодавстві його поняття не розкрито. Своєю чергою, згідно з підпунктом «с)» пункту 1 статті 5 Конвенції, законний арешт або затримання особи здійснюються виключно «з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення»[2]. Втім, вбачається, що мета застосування адміністративного затримання визначена статтею 260 КУпАП [3] істотно відрізняється від мети застосування затримання особи без рішення суду, передбаченої зазначеним приписом Конвенції. Так, частина перша статті 260 КУпАП взагалі не передбачає застосування заходу забезпечення провадження в справах про адміністративні правопорушення (зокрема і адміністративного затримання) з метою «допровадження особи до

Created by FolderMill | www.foldermill.com

компетентного судового органу», яка, своєю чергою, є обов'язковою для всіх трьох альтернативних підстав у тому числі «законного … затримання особи» передбачених підпунктом «с)» пункту 1 статті 5 Конвенції .

Більше цього, лише два з чотирьох альтернативних варіантів мети застосування адміністративного затримання особи визначених частиною першою статті 260 КУпАП [3], такі як: «припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу» та «складення протоколу про адміністративне правопорушення у разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим», прямо або хоча б опосередковано вказують на факт вчинення особою правопорушення, як підставу застосування до неї вказаного заходу позбавлення свободи. Інші два, такі як: «встановлення особи» та «забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення», не містять такої вказівки. Водночас, за юридичною позицією Конституційного Суду України, викладеною ним у пункті 3.2. рішення від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010 «затримання у будь-якому випадку не може бути визнане обґрунтованим, якщо діяння, які інкримінуються затриманому, на час їх вчинення не могли розцінюватися або не визнавалися законом як правопорушення».

Тому, керуючись юридичним змістом поняття адміністративного правопорушення закріпленим частиною 1 статті 9 КУпАП (як «протиправної, винної (умисної або необережної) дії чи бездіяльності, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» [3]) потрібно констатувати, що адміністративне затримання особи яка не вчинила адміністративного правопорушення, а здійснене лише з метою встановлення цієї особи або забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ та виконання постанов по справах про адміністративні правопорушення, є таким що не відповідає як підставам застосування

Created by FolderMill | www.foldermill.com

затримання особи передбаченим у підпункті «с)» пункту 1 статті 5 Конвенції [1] так і юридичній позиції Конституційного Суду України.

Поряд із цим, вбачається, що у своїй сукупності положення частин 1 та 2 статті 262 КУпАП [3], які вказують що адміністративне затримання особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може провадитися лише органами (посадовими особами), уповноваженими на те законами України та окреслюють перелік адміністративних правопорушень при вчиненні яких відповідний орган або посадова особа можуть провадити адміністративне затримання особи, фактично визначають факт вчинення особою адміністративного правопорушення як єдино допустиму підставу застосування до цієї особи адміністративного затримання. А це, загалом корелюється із підставами застосування затримання особи передбаченими у підпункті «с)» пункту 1 статті 5 Конвенції [1]. Винятком у цьому контексті, є застереження що міститься у пункті 1 частини 2 статті 262 КУпАП, згідно з яким адміністративне затримання провадиться органами внутрішніх справ (Національною поліцією) окрім випадків безпосередньо визначених цим пунктом, також і в «інших випадках, прямо передбачених законами України» [3]. Оскільки, за таких обставин неможливо встановити підстави застосування адміністративного арешту у кожному із таких «передбачених законом» випадків, а тим більше визначити їх відповідність переліку підстав застосування затримання особи закріплених підпунктом «с)» пункту 1 статті 5 Конвенції, що є обов'язковим для підтвердження їх правомірності в контексті вказаного підпункту.

Література:

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами та доповненнями. Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст.141

2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи; Конвенція, Міжнародний документ від 04.11.1950р. Офіційний вісник України від 16.04.1998 р., № 13, № 32 від 23.08.2006, стор. 270.

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс України, Закон від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. - № 51. – стаття 1122.

Created by FolderMill | www.foldermill.com